

IBDIS

We know
books

Olga Grushin

O soție de poveste

Traducere din limba engleză și note
ADRIANA BĂDESCU

LITERA

București

O POVESTE FĂRĂ SFÂRȘIT

A fost odată ca niciodată un om care avea o soție și o fiică. Soția era iubitoare, fiica avea o fire plăcută, munca îi era mulțumitoare și, o vreme, totul i-a mers bine. Dar într-o zi, toate corăbiile i s-au scufundat într-o furtună, apoi soția i s-a îmbolnăvit și a murit, și omului nu i-a mai rămas nimic, decât fetița. Și își dorea pentru ea tot ce era mai bun, așa că, după un an de doliu, s-a însurat din nou, pentru ca fiica să aibă iarăși o mamă; dar cea de-a doua soție s-a dovedit a fi trufașă și rece. Nu după mult timp, negustorul s-a îmbolnăvit și el și a murit, iar fiica lui a rămas singură pe lume, doar cu mama vitregă care să aibă grija ei. Femeia avea și ea două fiice ale ei, dintr-o căsnicie anterioară; la fel ca mama lor, erau semețe și răutăcioase, și încă de la început o priviseră pe fetiță cu ochi răi. Cât trăise tatăl ei, se temuseră să se poarte urât cu ea pe față, dar nici o săptămână nu trecuse de la moartea lui, că toate trei începuseră s-o trateze ca pe o servitoare, obligând-o să țină curățenia casei și să facă de mâncare. Ea nu se plângea niciodată, ci muncea de zor, mereu cu un zâmbet și un cântec, iar în numai câțiva ani înflorise, devenind o frumoasă fecioară. Dar atât de murdară și de șleampătă era de la muncile de zi cu zi,

încât surorile vitrege, cu limba lor ascuțită, îi dăduseră în batjocură un nume nou.

„Cenușăreasa!“ exclama de fiecare dată fiica mea în acest punct al poveștii, zâmbindu-mi larg, iar eu îi zâmbeam la rândul meu, îi potriveam mai bine păturica și continuam. Restul poveștii curgea rapid: ani de trudă și de umilințe trecuseră cu greu și apoi se ivise o zână bună, șoricei preschimbați în armăsari, o caleașcă din dovleac și, în sfârșit, un bal cu tot cu prințul lui frumos. Când venise vremea, orologiul de la palat bătuse de miezul nopții, condurul din sticlă scăpase din picior și admiratorul îndrăgostit fusese cucerit. Dar înainte să ajung la nunta princiară, fiica mea mă întreba despre veșmintele oaspeților de la bal, dacă rochiile doamnelor aveau trene lungi și vapoase ca bezeaua și dacă da, oare pajii aceia drăguți cu colanți stacojii și tăvi din argint nu se împiedicau de ele vărsând paharele în stânga și-n dreapta? Și totuși, ce dulciuri se serveau acolo, aveau cumva și înghețată de piersici, preferata ei, sau se mulțumeau cu sorbet de lămâie, care are gust de apă acră?... Și așa, niciodată nu ajungeam la final, fiindcă printre atâtea chicoteli, o lua somnul și în scurt timp adormea.

Niciodată nu voia altă poveste, doar pe asta, și niciodată nu o voia spusă cu alte cuvinte. Până când împlinise cinci ani, o învățase pe de rost, și mă prindea ori de câte ori mi se întâmpla să fac o deviere verbală, oricât de mărunță, și în pragul lacrimilor, îmi cerea „adevărul adevărat“. După câteva scăpări, unele accidentale, altele nu tocmai, învățasem să nu schimb nici măcar o frază. Trebuie să i-o fi spus de zeci, ba nu, de sute de ori; dar dacă povestea rămânea mereu aceeași, întrebările ei se

schimbau. La șase ani, nu mai întreba despre volănașe și deserturi, ci voia să știe dacă pantofii din cristal nu sunt groaznic de incomozi ca să dansezi în ei și dacă surorile vitrege nu se supăraseră fiindcă fuseseră trase pe sfoară. La astfel de întrebări puteam să-i răspund păstrând încă un zâmbet pe buze, dar într-o seară, la puțin timp după ce împlinise șapte ani, mi-a spus:

– Bona Boni zice că iubirea e ca o plantă, crește încetul cu încetul, îi trebuie lumină, și apă, și răbdare ca să se facă mare și puternică. Și atunci, cum au avut ei timp să se îndrăgostească, dacă s-au văzut doar la un bal?

Dormitorul ei, orientat spre vest, era învăpăiat de soarele aflat la asfințit, tot numai nuanțe dulci de roz. Auzeam o sirenă țiuind undeva departe. Fiica mea mă privea fără urmă din zâmbetul ei obișnuit, cu sprâncenele arcuite ca două triunghiuri în așteptarea răspunsului. M-am aplecat să aranjez perlele rozalii și am căutat în minte cele mai potrivite cuvinte, gândindu-mă în același timp că, dacă aș putea fi mai fermă în relațiile mele cu ajutoarele angajate, aș muștra-o pe Bona Boni cu cea mai mare severitate.

Când mi-am îndreptat spatele, i-am luat mânuța caldă în mâna mea. O a doua sirenă se alăturase celei dintâi, iar apoi o alta, și încă una – vaiere familiare ce vesteau dezastre îndepărtate, coliziuni, incendii ori chiar moarte undeva, dar nu aici, nu în lumea mea, fiindcă aici totul era liniștit, totul era altfel, totul era fermecat în lumea mea.

– Iubirea nu e întotdeauna ca o plantă, i-am răspuns copilei pe un ton măsurat. Uneori e, dar alteori seamănă

mai mult cu un fulger, și lovește dintr-odată. Privești pe cineva, și gata, te-ai îndrăgostit.

– Dar fulgerul nu este ceva rău? a întrebat Angie, încruntându-se.

Și atunci, n-am mai avut un răspuns pentru ea. Frațele ei mai mic, la cei doi ani ai lui, avea nevoie de supraveghere constantă, așa că am început să-mi folosesc o vreme extenuarea ca pretext pentru a renunța la serile petrecute în dormitorul ei învăpăiat; veneam doar la asfințit, ca s-o sărut pe frunte și să-i urez vise plăcute, iar apoi mă îndepărtam în foșnet grăbit de mătăsuri. Și când, câteva luni mai târziu, am fost gata să reiau depănarea poveștii, am constatat că ea trecuse mai departe.

– Spune-mi despre Jack și vrejul de fasole uriaș, turuia ea sărind în sus și-n jos în pat. Îmi place de Jack, ar trebui să-l chemăm odată să se joace cu mine.

Am încercat să-i spun povestea și fratelui ei, când era mic. Băiatul a tolerat-o o vreme, deși nici cu el nu puteam ajunge niciodată la sfârșit înainte să mă întrerupă, curios ce culori aveau hainele șoriceilor armăsari și uniformele gărzilor de la porțile palatului. Dar după numai câteva seri, a început să-și piardă răbdarea.

– Tu chiar nu știi și alte povești? m-a întrebat alene într-o seară, plictisit, cu privirile rătăcind printre norișorii pictați pe tavan.

Știam că și copiii mei pot fi cruzi, la fel ca toți ceilalți, deși fuseseră binecuvântați de zânele cele bune în numeroase feluri, însă tot m-a durut. Poate că ar fi trebuit să-l cert, dar m-am mărginit să zâmbesc tăcută, așa cum fac de obicei când mă simt rănită, și m-am gândit că, da, poate că are dreptate, poate că povestea nu era,

pur și simplu, genul care să poată fi repetat de multe ori. Așa că i-am spus-o pe cea cu un soldat rătăcitor și trei căței fermecați. N-am omis nici una dintre părțile înfricoșătoare, iar Ro a adormit cu un surâs de satisfacție întipărit pe chip.

După seara aceea nu le-am mai pomenit niciodată copiilor mei, și de fapt nimănui altcuiva, despre condur ori despre bal, fiindcă ori de câte ori încercam, glasul cristalin al fiicei mele îmi răsuna limpede și necruțător în minte: „Iubirea e ca o plantă, crește încetul cu încetul“. M-am gândit la alte răspunsuri pe care i le-aș fi putut da. Iubirea pentru un copil nu seamănă deloc cu o plantă, aș fi putut să-i spun; e instantanee și completă, o renunțare deplină și sigură, ca atunci când adormi, ca atunci când cazi într-o apă adâncă, ce te înghite. Uneori apa e caldă și lină, familiară ca o pătură moale, ca un ursuleț de pluș cu un singur ochi, ca o poveste veche spusă seara la culcare, ca izul de lapte din dosul urechiusii unui bebeluș, și te poartă cu ea de la o zi la alta într-un calm somnolent și visceral; iar alteori apa e învolburată și fremătătoare, tăindu-ți răsuflarea cu temeri și îngrijorări, frământându-te în nopți nedormite. Și totuși, dragostea pentru un copil e mereu prezentă, mereu întreagă, fără nevoie de lumină care s-o hrănească.

Dar ori de câte ori mă gândeam la asta, o altă voce, mult mai vârstnică decât a unui copil de șapte ani, mi se strecura în minte. Ah, dar iubirea pentru un bărbat nu seamănă deloc cu cea pentru un copil, îmi spunea într-o șoaptă mătăsoasă și vicleană. E mai degrabă ca soarele

care-ți strălucește în ochi, nu-i așa? Iar când soarele a dispărut și închizi ochii, înfrânt, în dosul pleoapelor îți mai rămâne doar urma lui întunecată.

Urma acestui fel de iubire este ura.

FOARFECA: APROAPE DE
ÎNCEPUTUL SFÂRȘITULUI

Ura e un pumn încleștat în inima mea. Îmi amorțește nervii în timp ce zac în întuneric, prefăcându-mă adormită și așteptând ca răsuflarea soțului meu să devină rară și egală. Durează ceva timp; el se răsucește și murmură înainte să adoarmă, în sfârșit. Odată ce știu că praful pe care i l-am pus în vin și-a făcut efectul, mă ridic încet din pat și mă îmbrac fără nici un zgomot, și, da, pot fi foarte silențioasă – sunt bine învățată cu tăcerea. Nu aprind lumânarea. În încăpere e întuneric beznă, fiindcă focul în șemineu s-a stins de mult, dar n-am nevoie să văd ca să-mi găsesc hainele și să ocolesc pericolele colțurilor invizibile: acesta a fost dormitorul meu în ultimii treisprezece ani – treisprezece și jumătate, mai exact – și i-am măsurat fiecare centimetru în orele în care l-am străbătut iar și iar de la un capăt la altul. Iar o lumânare i-ar putea trezi pe Brie și Nibbles; amândoi au somnul foarte ușor.

Pantofii, cei mai delicați dintre cele o sută de perechi de seară pe care le am, sunt așezați lângă măsuța de toaletă, iar pelerina împrumutată, de culoarea umbrei, mă așteaptă împăturită pe scaun. O îmbrac și pipăi după

foarfeca de croitorie pe care am strecurat-o în buzunarul ei ceva mai devreme, iar atingerea metalului rece mă liniștește. Gata în sfârșit fiind, mă apropii în vârful picioarelor de partea de pat a soțului meu... și deodată, fără nici un avertisment, mă frapează o amintire de la nunta noastră. Luna era magică în noaptea aceea, albă precum cea mai onctuoasă frișcă, strălucitoare aidoma celei mai luminoase flăcări, așa cum e tradiția în ocazii deosebite similare; după ce el adormise, îi privisem profilul reliefat de luminozitatea lunii pe perna umplută cu puf de gâscă și lăcrimasem de bucuria norocului pe care-l aveam. În noaptea asta însă, nu e lună și tot ce zăresc este o pată de întunecime mai densă în întuneric. Timp de un minut, rămân nemișcată, ascultându-i respirația, până când devin conștientă de lama foarfecii, care mi s-a înfipt dureros în palmă. Și îmi vine din nou să plâng, dar dintr-un motiv acum cu totul diferit. Însă nu plâng. Mă aplec mai mult și pipăi printre cutele jilave ale așternutului din satin. Când îi ating bucele, unduirile parfumate ale părului său sunt moi, foarte moi, sub degetele mele.

Mă năpustesc asupra lui cu foarfeca.

Șoarecii nu se clintesc în pătuțurile lor din coji de nucă în clipa în care ies din dormitor, cu șuvița de păr retezată ascunsă în punguța secretă de la șold, alături de cele câteva lucruri aflate deja acolo: un buchetel de flori uscate legat cu o panglică de un liliachiu decolorat, un portret în miniatură într-un medalion bătut cu pietre prețioase, o broșă din safir pe care o voi da ca plată când toate astea se vor încheia și vârfurile de unghii tăiate de la degetele mâinii stângi a soțului meu.

– Trebuie să fie de la mâna cu care împușcă, îmi spusese vrăjitoarea în noaptea în care mă dusesem la ea.

– Cu care împușcă? repetasem eu, nedumerită. Ce să împuște?

– De unde să știu eu!? Cerbi, lebede, sirene, ce i-o plăcea lui să împuște. Toți trag în câte ceva, drăguță.

Rămăsesem tăcută, căci ecoul din grota vrăjitoarei umplea cuvintele cu un ecou înghețat și gol, și mi-era teamă de sunetul înșelător al vocii mele, dar și pentru că nu-mi plăcea niciodată să contrazic pe cineva; în sinea mea îmi spuseseam însă: Soțul meu nu împușcă, doar semnează acte; dar cum unele dintre ele sunt ordine de execuție, poate că până la urmă e cam același lucru. Și așa cum fusesem învățată, în zori, în ziua echinocțiului de toamnă, adunasem semilunile îngălbenite ale unghiilor tăiate de la mâna lui stângă, căzute pe podeaua camerei de îmbrăcare, înainte să ajungă la ele Slujnicele Cântătoare, sperând că vor fi de ajuns.

Îmi țin felinarul neaprints sub pelerina cenușie, simplă, și străbat în grabă coridoarele. Cu colțul ochiului zăresc, în sticla unei pendule, reflexia unei șuvițe blonde scăpate din piepteni și a obrazului palid și îmi trag gluga mai jos pe frunte, pentru ca nimeni să nu se întrebe încotro mă duc la o oră atât de târzie. Dar holurile sunt pustii, așa cum trebuie să fie, fiindcă aici totul merge după program. În fiecare după-amiază la ora cinci fix, ceainicele din porțelan cutreieră grăbite palatul, bățând la uși cu ciocurile lor lucioase, vărsând ceai în cești dănțuitoare acolo unde se cuvine, îndată ce cristalele candelabrelor încep să clincăne în toate sălile de bal, orchestrele de cameră se lansează în valsuri repetitive, iar

curtenii se rotesc, un-doi-trei, un-doi-trei, își dăruiesc unii altora zâmbete infatuante, se delectează cu prepelițe la frigare și fursecuri cu glazură de caise și vorbesc despre noua modă a mănușilor în culori pastelate. Apoi muzica se stinge, ei fac plecăciuni și reverențe și drumurile li se despart până la micul dejun din dimineața următoare, când stolurile de ceainice străbat din nou coridoarele, cu ceai aburind, infuzat atât cât trebuie, cu multă frișcă și mult zahăr – zi de zi, lună de lună, an de an, iar și iar. La ora aceasta atât de târzie, aproape de miezul nopții, toată lumea e de mult în pat. O singură dată îmi iese în cale o lumânare solitară ce se îndreaptă grăbit către întâlnirea cu o alta ce arde pe undeva, însă e prea tulburată ca să-mi dea mie vreo atenție; căci dragostea orbește pe toată lumea, așa cum le place povestitorilor de la curte să declame mereu, de parcă orbirea ar fi o împrejurare fericită către care cu toții năzuim.

Povestitorii sunt niște zevzeci periculoși, iar ochii mei sunt larg deschiși acum.

Trec pe lângă vasta întunecime a sălilor de recepție, dincolo de scările străjuite de oglinzi care coboară în penumbre multiplicat. Când mă apropiu de Galeria Strămoșilor, încetinesc pasul, dar portretele dorm și ele, regii sforăind avan, cu bărbile urcând și coborând, iar reginele piuind delicat, cu mici zâmbete prăfuite. *Eu* nu am strămoși aici, le spun neauzit când trec pe lângă ele. În Sala cea Mare, candelabrele strălucesc aprinse pe lângă pereți și doi paznici flanchează ușile ferecate în fier. Încremenesc și inima îmi bate tare, dar văd apoi că și ei dorm, coifurile atârânăndu-le deasupra lăncilor ceremoniale, cu gargantuanul registru al vizitatorilor uitat deschis